

LE GOUVERNEMENT
DU GRAND-DUCHÉ DE LUXEMBOURG
Ministère de l'Environnement, du Climat
et du Développement durable

Luxembourg, le 29 juin 2021

Service central de législation
Monsieur Marc Hansen
Ministre aux Relations avec le Parlement

Objet : Question parlementaire n°4292 – Réponse

Monsieur le Ministre,

J'ai l'honneur de vous communiquer en annexe la réponse à la question parlementaire n°4292 tout en vous priant de bien vouloir en assurer la transmission à Monsieur le Président de la Chambre des Députés.

Recevez, Monsieur le Ministre, l'expression de mes sentiments distingués.

La Ministre de l'Environnement, du Climat
et du Développement durable

Carole Dieschbourg

Gemeinsam Äntwert vun der Ministesch fir Ëmwelt, Klima an nohalteg Entwécklung an der Kulturministesche op d'parlamentaresch Fro n°4292 vum 17. Mee 2021 vun der éierewäerten Deputéiert Madamm Martine Hansen iwwer d'Millen zu Syr

1. *Wisou gëtt de Stelleväert vun der Natur iwwert de kulturelle Patrimoine gestallt?*

Am erwänten Artikel geet iwwert ee Renaturéierungsprojet riets deen am Joer 2017 vum Naturpark Öwersauer ausgeschafft ginn ass, an deen als Zil hat den Ëmweltschutz an de Kulturschutz ënnert een Hutt ze bréngen. De Projet vum Naturpark Öwersauer sollt et op der enger Säit erméiglechen fir d'Bëtlerbaach nees un d'Syrbaach unzeschléissen an op der anerer Säit sollt weiderhin Waasser an de Millekanal fléissen fir kënnen vun der Syrer Millen (och nach Kinniksmillen oder Lannersmillen genannt) benotzt ze ginn. Bei dësem Projet gouf also souwuel nom Gewässerschutz wéi och nom Denkmalschutz gekuckt.

Nodeems de Projet mat den zoustännegen Verwaltungen ofgeschwat ginn ass (Waasserverwaltung (AGE), Naturverwaltung (ANF) an dem Service des sites et monuments nationaux (SSMN)) an och een Accord mam deemolege Propriétaire fonnt ginn ass, gouf eng Geneemegung am Kader vum Waassergesetz ugefrot, déi 2018 accordéiert ginn ass.

Kuerz iert d'Aarbechten sollten ufänken, ass d'Millen verkaaft ginn an de neie Besëtzer huet sech géint dem Naturpark säi Projet ausgeschwat. Finalement ass d'Renaturéierung net ëmgesat ginn.

D'Ausso datt de Stelleväert vun der Natur iwwert de kulturelle Patrimoine gestallt gëtt ass deemno falsch. Dem Naturpark Öwersauer säi Projet sollt nämlech béid Aspekter betrueden.

2. *Gedenkt d'Ministesch als Mediateur ze agéiere fir dass eise kulturellen an natierleche Patrimoine besser kënne koexistéieren? Wann jo wéi?*

Am September 2020 huet den Ministère fir Ëmwelt, Klima an nohalteg Entwécklung (MECDD) eng Versammlung organiséiert wou Verrieder vum Naturpark Öwersauer, der Gemeng Bauschelt, der AGE, der ANF, dem SSMN an de Besëtzer vun der Millen zesummekomm sinn fir iwwert de Projet ze diskutéieren.

Während dëser Versammlung ass nach eemol den initialen Projet vum Naturpark Öwersauer virgestallt ginn, wou wéi beschriwwen een Deel vum Waasser nees zrëck an datt natierlecht Baachbett sollt fléissen fir een Uschloss vun der Bëtlerbaach un d'Syrbaach ze erméiglechen, an een Deel vum Waasser an de Millekanal sollt fléissen. De Besëtzer vun der Millen huet een Alternativvorschlag gemaach, wou d'Waasser integral sollt duerch de Millekanal fléissen an direkt nieft der Millen sollt een technescht Bauwierk installéiert ginn fir de Millekanal un d'Syrbach unzeschléissen (Rundbeckenfischpass).

Fir eng Alternativ ze fannen, huet de MECDD proposéiert een Aarbechtsgrupp ze schafe fir no enger Kompromëssléisung ze sichen. Dësen Aarbechtsgrupp gouf vum Naturpark Öwersauer als lokalen a regionalen Acteur presidéiert. No dëser Sëtzung hu weider Versammlungen stattfonnt an et goufen och Visitten um Terrain organiséiert. Ee spezialiséiert Büro fir Gewässerbiologie an Ëmweltplanung huet ausserdeem een Opdrag kritt fir eng Stellungnam zu de proposéierte Projeten ze schreiwen.

Nodeems alternativ Léisungen debattéiert goufen an ee sech praktesch eens war iwwert eng Kompromëssléisung, huet während enger Sëtzung am Februar 2021 de Besëtzer vun der Millen ugekënnegt datt dës Kompromëssléisung awer net kéint acceptéiert ginn. De Besëtzer vun der

Millen ass rëm op seng Propose zeréckkomm fir een technescht Bauwierk nieft der Millen ze installéieren.

De Naturpark Öewersauer huet doropshin dem MECDD am Mäerz 2021 matgedeelt datt leider kee Kompromëss fonnt konnt ginn an dofir d'Mediatiounsarbecht gescheitert wier.

3. An dem uewe beschriwwene Fall kéint d'Fëschtraap eng gutt Léisung duerstellen. Di gesamt Regierung huet 2007 d'Millen an 2020 de Millegruef als nationaalt Denkmal ënner Protektioun gestallt. Den aktuell gültege Plan de Gestion vun der Waasserverwaltung gesäit d'Erhale vun dësem Patrimoine vir; och den historesche Verlaf vun der Bëtlerbaach gëtt doran respektéiert. Leider ass an der Proposition fir den zukünftege Plan de Gestion vun der Waasserverwaltung dësem nationale Patrimoine net méi Rechnung gedroe ginn, esou dass den historesche Millengruef zerstéiert gëtt. Wat sinn d'Grënn fir des Ännerungen am Moosnamenprogramm? Aus wéi engen Ursaachen ass de Waasserlaf vun der Bëtlerbaach op der offizieller Waasserkaart geännert ginn?

Déi beschriwwe Fëschtrap ass an dësem Fall, keng gutt Léisung fir den ökologeschen a rechtlechen Ufuerderungen gerecht ze ginn, deemno stellt en keng gutt Kompromëssléisung duer.

Dëst gëtt och vum spezialiséierte Büro fir Gewässerbiologie an Ëmweltplanung bestätegt. An der Stellungnam gëtt geschriwwen: *“Dies würde bedeuten, dass ein Ausleitungskraftwerk ohne Mindestwasserabgabe ins Mutterbett betrieben wird und der ursprüngliche Bachverlauf durch einen künstlich geschaffenen Mühlkanal ersetzt wird. Rein rechtlich stellt dies einen heutzutage nicht bzw. kaum zu genehmigenden Zustand dar. Auch wenn der Mühlkanal in seiner heutigen Ausprägung verhältnismäßig naturnah erscheint, steht insbesondere das geringe Gefälle der standorttypischen Entwicklung von funktionsfähigen Lebensraumstrukturen entgegen. Um die Abflussleistung des Mühlgrabens beizubehalten sind zudem wiederkehrend Sohlräumungen erforderlich, denen grundsätzlich ein hohes ökologisches Schädigungspotenzial beizumessen ist.”*

Als Fazit gëtt och festgehalten dat de proposéierte Projet vum Naturpark Öewersauer eng besser Kompromëssléisung duerstellen géif: *“Im Hinblick auf die gewässerökologische Gesamtsituation im Projektgebiet stellen beide hier betrachtete Lösungsvarianten lediglich eine Kompromisslösung dar, wobei dem “Projekt Naturpark” ein deutlich höheres Aufwertungspotenzial beizumessen ist und daher als ökologische Vorzugsvariante betrachtet werden sollte.”*

Et ass och drop hinzewiesen, dass all “Cours d'eau” am Kader vum Naturschutzgesetz an am entspriechendem Règlement grand-ducal vum 1. August 2018 als Biotop (BK 12) klasséiert ass, an hei d'Hirstellung vum natierleche Baachlaf, och laut dëser Gesetzgebung erfuerderlech ass. E Fëschpass, wéi e vum Propriétaire proposéiert gëtt, kann deemno dësen ökologeschen a rechtlechen Ufuerderungen net nokommen an kann net als Äquivalent zu enger naturnoer Baach betruecht ginn.

D'Ausso vun der éierwäerten Deputéiert, datt den zukünftege Gestionsplang de Millegruef zerstéiere géif, ass net richtig. Ähnlech wéi am zweete Bewirtschaftungsplang, deen och vun der gesamter Regierung ugeholl ginn ass, an wou Duerchgängkeetsmoosnamen virgesi sinn, gesäit de Projet vum Gestionsplang fir d'Period 2021-2027 op der Syrbaach weiderhi Moosname fir d'Verbesserung vun der Gewässerstruktur an Durchgängegeheet vir. Wéi an den Äntwerten 1 an 2 erkläert, kann een duerchaus Moosnamen ëmsetzen déi esouwuel fir d'Gewässerökologie eng Verbesserung duerstellen wéi och Waasser an de Millekanal zouloossen.

De Waasserbewirtschaftungsplang an de Moosnameprogramm ginn all 6 Joer konform zur Kaderdirektiv iwwert Waasser (Directive 2000/60/CE) an zum Waassergesetz aktualiséiert an

iwwerschaafft. Den zweete Bewirtschaftungsplang fir d'Period 2015-2021 wäert duerch den drëtte Bewirtschaftungsplang fir d'Period 2021-2027 ersat ginn. D'Zil vum Bewirtschaftungsplang ass et fir de gudden ökologeschen Zoustand vun eise Gewässer bis 2015 (verlängerten Délai bis 2027) ze erreechen.

Déi offiziell Waasserkaart kann een zu all Moment um nationale Geoportail nosichen ënnert dem Katalog "Waasser → Oberflächengewässer → Gewässernetz → Gewässer". De Waasserlaf vun der Bëtterbaach ass net geännert ginn. Op den historeschen topographesche Kaarten aus de Joeren 1907, 1927, 1950, 1954, 1964, 1966, 1979, 1989, 1990, 1993 an 2000, déi een och um nationale Geoportail nokucken kann, erkennt een ausserdeem datt d'Bëtterbaach all kéiers ob der Héisch vum geplangte Renaturéierungsprojet un d'Syrbaach ugeschloss ass.

4. D'Waasserschutzgesetz vun 2008 huet 2012 di bestoend Autorisatiounen auslafe gelooss. Richteg ass awer och, dass di historesch Waassernotzungsrechter (droit d'eau fondé en titre) net duerch d'Waasserschutzgesetz vun 2008 ofgeschaaft goufen. Des Waassernotzungsrechter sinn ëmmer nach gültig. Firwat respektéiert d'Waasserverwaltung des Waassernotzungsrechter vun den historesche Millen net? Aus wéi enge Grënn fuerdert d'Waasserwirtschaftsamt am uewe genannte Fall eng Demande d'Autorisatioun fir eng Prise d'eau déi elo schonn iwwer 500 Joer existéiert?

D'Ausso vun der éirewäerten Deputéiert kann esou net bestätegt ginn. Duerch d'Waassergesetz vun 2008 sinn all Autorisatiounen/Droit acquis (moulin fondé en titre) ofgeschaaft ginn.

Deemno respektéiert d'AGE déi aktuell Gesetzgebung, déi seet datt d'Notze vu Waasser aus enger Baach dem Autorisatiounsregime vum Artikel 23 vum Waassergesetz ënnerläit: "(1) Sont soumis à autorisation par le ministre: a) le prélèvement d'eau dans les eaux de surface et souterraines".

All nei Projeten, also och een neien Projet vum Besëtzer vun der genannte Millen, müssen heitegen Ufuerderungen souwuel vun der lëtzebuenger wéi vun der europäescher Waassergesetzgebung entsprechen.

5. Gedenkt d'Ministesch de Millebesëtzer zu Lëtzebuerg an Zukunft ze hëllef fir hir Waassermillen ze restauréieren an ze bedreiwen an domadder de Lëtzebuenger Patrimoine ze erhalen? Wann jo, wéi eng Hëllef wieren dat?

Wann eng Millen als Denkmal geschützt ass, da kann de Proprietär finanziell Hëllef fir d'Restauratioun kréien an de Service des sites et monuments nationaux begleet d'Arbechten.

Wann bei engem Projet eng Duerchgängegkeet erëm hirstallt gëtt, wat, wéi aus der Äntwert op déi virecht Fro ervir geet, eng Viraussetzung ass fir eng Autorisatioun nom Waassergesetz ze kréien, esou ass dee Volet iwwert den Waasserfong matt bis zu 100% subsidiabel. Et ass deemno ee klere Wëllen do fir de Millebesëtzer ze hëllef hire Site conforme zur Gesetzgebung ze setzen an dëst och am Respekt vum Erhalt vum Patrimoine.

6. Aus Sicht vum Waasserreseau befënnt sech di historesch Mille vu Sir hannert der Staumauer vun Esch-Sauer. Dass de Saumon enges Daags bis erop an d'Bëtterbaach geschwonne kennt ass domadder relativ onprobabel. D'Waasserrahmenrichtlinie iwwerléisst den nationale Staaten d'Meiglechkeet fir Bauwierker vu besonnesch kultureller Bedeitung Ausnamen ze erlaben. Zu Lëtzebuerg gëtt dëst iwwer en entspreche RGD vun 2016 gereegelt. Goufen hei zu Lëtzebuerg schonns Derogatiounen fir Bauwierker vu besonnescher kultureller Bedeitung ugewannt? Wann jo, wéi oft a wou?

Et ass virop wichteg ze bemierken datt de Saumon net deen eenzege Fësch ass deen an d'Flëss a Baachen opsteigt.

Am Kader vun der Durchgängegkeet an internationale Programmer (z.B. "Rhein – Lachs 2040" vun der Internationaler Rhäinschutzkommissioun) huet de Saumon de Status vun enger "Flag Species", dat heescht, déi stellverriedend fir eng ganz Artegemeinschaft steet déi ähnlech Ufuerderungen un den aquatësche Liewensraum hunn. Duerchgängegkeetsmoossnamen ginn deemno net nëmmen weinst dem Saumon ëmgesat. Doniewent ass drop hinczewisen, dass de Saumon als Zilaart op der Bëtlerbach nie erwäänt gouf, well dëst net den typesche Liewensraum vun engem Fësch wéi dem Saumon ass.

Nieft de Laangdistanz-Wanderfësch, wéi dem Aal an dem Saumon z.B., beweegen sech déi aner heemesch Fëscharten och an de Gewässer, well se op verschidden Liewensraum fir hir Fortplanzung, d'Opwuessen oder an hir Ernährung am Laf vun hirem Liewenszyklus ugewise sinn. Wann d'Fësch sech net fräi an de Gewässer kënnen beweegen, geet hier Unzuel staark zeréck an se kënten och komplett verschwannen, wéi dëst och bei aneren Aarten de Fall ass, wou d'Liewensraum duerch menschlëch Aktivitéiten verdrängt ginn an hir Vernetzung net méi garantéiert ass. Des Entwécklung spigelt sech jo aktuell ganz staark duerch de Réckgang vun der Biodiversitéit zréck.

Déi ökologesch Duerchgängegkeet spillt awer net nëmme fir d'Fësch eng wichteg Roll, mee och fir all aner Waasserliewewiesen sou wéi fir de Sedimenttransport an déi natierlech Gewässerdynamik an de Baachen (z.B. Feinsedimenter oder Kiesel). Wann déi ökologesch Durchgängegkeet, also d'Verbindung mat dem Ëmland, d'Vernetzung vun de Liewensraum am Uewer- an Ënnerlaf ënnerbrach ass, dann funktionéieren déi liewenswichtige Prozesser an deem Ökosystem net méi.

Et wier also falsch ze soen datt ee keng Duerchgängegkeetsmoossnam brauch ëmzesetzen wëll et onprobabel schéngt datt de Saumon nees zréck an eis Gewässer kënnt.

Wéi schon ënner Punkt 3 erwäänt, ass all Gewässer als Biotop (BK 12) agestuft. Am Artikel 17 (1) vum entsprecheenden RGD steet:

(1) Il est interdit de réduire, de détruire ou de détériorer les biotopes protégés, les habitats d'intérêt communautaire ainsi que les habitats des espèces d'intérêt communautaire pour lesquelles l'état de conservation des espèces a été évalué non favorable.

Och aus deem Grond wier et net richteg de ganzen Offloss vun der Bëtlerbaach via de Millekanal (a Form vun enger Fëschtrap) an d'Syrbaach ze leeden, well domat den natierleche Baachlaf deelweis zerstéiert gëtt. Dës Konditioun vum Mindestwaasser an der Baach ass een vun den Haaptcritèren déi am Kader vun all Geneemegungsufro fir d'Exploitatioun vu Waasserkraaft ze betruichten an anzehale sinn.

Doriwwer eraus ass et wichteg drop hinczewisen, wéi déi éirewäert Deputéiert schonn erwäänt huet, dass d'Kaderdirektiv hei eng Ausnamereegelung virgesäit (Art. 4(7)), falls d'Zilereechnung vun der Kaderdirektiv vum Waasser, nämlech de gudden ökologeschen Zoustand ze erreechen bis 2015, durch en neie Projet/Geneemegung riskéiert net erfëllt ze ginn. Deemno muss, änlech der Prozedur vun der EIE am Kader vum Naturschutzgesetz, eng ganz Prozedur duerchlaf ginn, an eng Rei Critèren simultan erfëllt sinn, fir sou en Projet ze geneemegen. Den Ënnerschied zu der Prozedur vun den EIE besteet doran, dass et laut der Kaderdirektiv keng sougenannt "Bagatellgrenz" gëtt, mee fir all Projet ze iwwerpräiwen ass wou en Zweifel besteet, dass Ziler net kennen erreecht ginn. Dës Prozedur beinhalt ënner anerem d'Iwwerpräiwe vun alternative Varianten, ee verriedbar Käschten-Notzen Verhältnis, ëffentlecht Interesse, Kompenséierungsmoossnamen um Site selwer, etc..

Dës legal Ufuerderungen a rechtlech verankert Prozedur ass 2018 dem deemools zukünftigen an elo aktuelle Proprietär vun der Kinniksmillen och an enger Reunioun mat der AGE virum Kaf vun der Millen sou matgedeelt ginn. Wéi sech erausstellt, sinn dës Prozeduren leider net vum Proprietär acceptéiert ginn.

Bis ewell konnt all anere Projet op anere Gewässer am Respekt vun de Critèren souwuel vum Gewässerschutz wéi och vum Erhalen vum Patrimoine realiséiert ginn.